

Datum
2021-03-12
Vår referens
Jennie Järvå
Enhetschef
jennie.jarva@malmö.se

Tjänsteskrivelse

Återbetalning av kulturstöd Arabiska Bokmässan KN-2021-580

Sammanfattning

Föreningen Arabiska Bokmässan har beviljats kulturstöd om sammanlagt 225 000 kr för genomförande av arrangemanget Arabiska Bokmässan 2020. Under bokmässan publicerades en länk till en antisemitisk bok, vilket bedöms vara en allvarlig överträdelse mot de demokrativillkor som gäller för stöd från Malmö stad samt strida mot bestämmelserna för kulturstöd.

Förslag till beslut

Kulturnämnden föreslås besluta

1. Kulturnämnden beslutar att den ideella föreningen Arabisk Bokmässan (802525-8982) ska återbetala beviljat kulturstöd om 225 000 kr avseende genomförande av projektet Arabiska Bokmässan 2020.

Beslutsunderlag

- Arabiska bokmässan 2020 rapportG-Tjänsteskrivelse - Återbetalning av kulturstöd Arabiska Bokmässan

Beslutsplanering

Kulturförvaltningens Ärendeberedning 2021-02-15
Kulturförvaltningens Ärendeberedning 2021-03-01
Kulturnämndens Ordförandeberedning 2021-03-09
Kulturnämndens arbetsutskott 2021-03-18
Kulturnämnden 2021-03-30

Beslutet skickas till

- Föreningen Arabiska Bokmässan

Ärendet

Bakgrund

Arabiska Bokmässan i Malmö startade 2017 och har därefter genomförts årligen. De medverkande förlagen har presenterat prosa, poesi, barnböcker, läroböcker och övrig facklitteratur på främst arabiska. Uppläsningar, samtal, musik och andra kringarrangemang har ingått i programmet. Olika lokaler har använts, bland annat Baltiska Hallen och Amiralen.

Åren 2017, 2018 och 2019 har studieförbundet Ibn Rushd varit ansvarig arrangör. Ibn Rushd har som studieförbund ett generellt stöd från kulturnämnden för folkbildande studie- och programverksamhet, vilket bland annat omfattar kulturarrangemang. Studieförbundet kan enligt kulturnämndens bestämmelser inte få del av de projektstöd som är avsedda för kulturorganisationer. Arabiska bokmässan har inte fått något riktat projektstöd från kulturnämnden under åren 2017 - 2019.

Biblioteken i Malmö inledde ett fördjupat samarbete med Arabiska Bokmässan 2018. Det främsta syftet har varit att synliggöra och tillgängliggöra bibliotekens verksamhet och att nå ut till prioriterade målgrupper, såsom barn och unga, äldre och personer med annat modersmål än svenska. Biblioteken har bland annat medverkat med programpunkter. Inom ramen för denna samverkan med förvaltningen har ABM gett garantier för att de enbart samarbetar med seriösa förläggare.

Stöd till Arabiska Bokmässan 2020

2019 bildades en separat förening med namnet Arabiska Bokmässan (nedan benämnd ABM). Föreningen ansökte hösten 2019 om projektstöd för genomförande av 2020 års mäsas.

Föreningens ändamål enligt stadgarna är att vara läsfrämjande, att öka intresset för litteratur och läsande samt öka tillgängligheten till arabisk litteratur i Norden. Målet för projektet anges vara att skapa en plattform för litteratur- och kulturintresserade med fokus på kulturutbyte mellan Sverige och Mellanösterns olika språk. I projektbeskrivningen står bland annat att projektet *”fyller ett demokratisyfte då det stärker litteraturen som ett verktyg för tryck- och yttrandefrihet genom att ge människor tillgång till böcker som inte varit tillgängliga i deras bempländer.”* Vidare: *”Ett stort mål för bokmässan är att minska spridningen av hat, rasism och extremism i samhället genom att sprida rätt kunskap och information genom böcker, föreläsningar, seminarier och vetenskapliga, litterära, politiska, intellektuella och religiösa symposier.”*

Liksom tidigare år fanns en referensgrupp knuten till 2020 års mäsas, bestående av representanter för föreningen ABM, Biblioteken i Malmö, Skånska Akademin samt Ibn Rushd. Planeringen omfattade ett program med seminarier, paneldiskussioner, bokförsäljning och författarsamtal med mera. Ursprunglig plan var att mässan skulle genomföras 17 - 19 april 2020 på Stadionmässan.

Kulturförvaltningen beviljade 16 december 2019 i delegation ett projektstöd om 150 000 kr. Bedömningen var att projektet, genom sin inriktning mot Malmös största minoritetsspråk, fyller en viktig nisch i kulturutbudet och kan främja läsning och samtal kring litteratur och kultur.

Som särskilt villkor för projektstödet angavs att föreningen är huvudansvarig arrangör för bokmässan samt att detta ska följas upp efter genomfört projekt. Bakgrunden till villkoret var att studieförbundet tidigare haft denna arrangörroll och att det fanns ett fortsatt nära samarbete mellan parterna. Ibn Rushd ansökte för mässans räkning om stöd från Statens kulturråd, vilket beviljades med 150 000 kr. Ibn Rusdh gick också in med egna medel.

På grund av corona-pandemin ändrades planeringen. Inom ramen för kulturnämndens utlysning av särskilt corona-stöd under sommaren 2020 ansökte föreningen om ett extra stöd för att täcka merkostnader för att flytta fram arrangemanget och genomföra mässan i ett nytt digitalt format. Ansökan beviljades den 10 juli 2020 med 75 000 kr. Mässan sköts fram till perioden 23 oktober

till 7 november 2020. Bokmässan öppnade som planerat och enligt föreningens uppgifter var ca 120 förlag representerade.

Allmänna villkor för kulturstöd

För att få stöd ska en verksamhet av detta slag uppfylla kulturnämndens bestämmelser och av fullmäktige fastställda regler och riktlinjer för Malmö stads stöd till idéburen sektor.

Enligt den version av kulturnämndens bestämmelser som var gällande vid beslutstillfällena i december 2019 och juli 2020 kan stöd som beviljats på grundval av felaktiga eller vilseledande uppgifter i ansökan medföra skyldighet att återbetala stödet (bestämmelserna har senare, genom kulturnämndens beslut 24 november 2020, förtydligats och kompletterats).

I bidragsbesluten till ABM ges även en länk till Malmö stads övergripande regler och riktlinjer. Enligt dessa kan beviljat stöd återkrävas om verksamheten inte följer angivna regler och riktlinjer. Dessa omfattar bland annat så kallade demokrativillkor:

En verksamhet som får bidrag ska

- *ta ställning för demokrati som samhällssystem och verka för jämställdhet, mångfald, alla människors lika värde och likabehandling i verksamheten samt ta avstånd från våldsbejakande uttryck och åsikter. Detta gäller särskilt dess företrädare, till exempel styrelsemedlem, anställd eller ledare, som i verksamhetens namn uttrycker åsikter i strid med ovanstående ska omgående av verksamheten uppmanas att lämna sitt uppdrag. Verksamheten får heller inte samverka med, eller anlita, organisationer eller personer som uttrycker åsikter i strid med ovanstående.*
- *vara öppen för alla och skapa möjligheter till delaktighet och deltagande i verksamheten oberoende av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Eventuella begränsningar måste vara välgrundade och inskrivna i föreningens stadgar.*

Avbrutet samarbete

Den 27 oktober kom det till kulturförvaltningens kännedom att ABM:s webbsajt hade en länk till antisemitisk litteratur. Boken som fanns till försäljning var *The Synagogue of Satan: The Secret History of Jewish World Domination* av Andrew Carrington Hitchcock.

Kulturförvaltningen bedömde att detta var en allvarlig överträdelse mot förutsättningarna för samarbetet och mot de demokrativillkor som gäller för stöd från Malmö stad. Föreningen kontaktades skyndsamt. Kulturförvaltningen kommunicerade att samarbetet med mässan avbrutits helt och att förvaltningen ska se över om stödet ska återkrävas.

ABM tog direkt bort länken till boken och förlaget från mässans digitala sida. Föreningen gick ut med ett pressmeddelande där de fördömde innehållet i boken och beklagade det inträffade som ett misstag i arbetet. ABM framhåller att de står för demokrati och mänskliga rättigheter och tar avstånd från litteratur som uttrycker hat, antisemitism, främlingsfientlighet och andra former av diskriminering. ABM menar att förlaget har brutit mot gällande överenskommelser kring detta.

Även Ibn Rushd tog starkt avstånd från det inträffade och gick ut med information om att de omedelbart avbrutit samarbetet med ABM. De hänvisade till att ABM brutit mot samarbetsavtalet med Ibn Rushd. Ibn Rushd har senare inlämnat en utvärdering.

Förvaltningen har haft uppföljande dialog med ABM och föreningen har gett kompletterande information och synpunkter kring händelseförloppet. ABM menar att det faktum att mässan det-

ta år genomfördes digitalt försvårade kontrollen av böckernas innehåll. En stor mängd böcker – enligt uppgift ca 200 – hade sorterats bort före mässan på grund av frågetecken kring innehållet, men det digitala verktyg som användes för detta ändamål var inte heltäckande.

Efter bokmässan har ett stort antal av ABM:s samarbetsparter uttryckt sitt stöd för föreningen och dess demokratiska värdegrund samt önskemål om dialog med Malmö stad. Även kritiska synpunkter mot ABM har inkommit.

Föreningen ABM har 2 december 2020 lämnat in en utförlig rapport om planeringen och genomförandet av mässan. Ett 40-tal digitala programpunkter var inplanerade. Genomförandet av mässan fortsatte även efter att samarbetet med Malmö stad avbrutits men en del program ställdes in.

Kulturförvaltningen har haft kontakt med Statens kulturråd, som i nuläget inte fattat något beslut om eventuella åtgärder i relation till det stöd som Kulturrådet beviljat.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen har gjort en uppföljning av stöd villkoret att föreningen ABM ska bedömas vara huvudansvarig arrangör för projektet. Slutsatsen är att det kvarstår vissa oklarheter i rollfördelningen mellan föreningen och studieförbundet vad gäller ekonomi, kommunikation och vem som företräder respektive part. Bedömningen är dock att föreningens svagheter i detta avseende inte är av den arten att det i sig föranleder ett återkallande av stödet.

Förvaltningen menar att föreningen Arabiska Bokmässan tydligt har brutit mot de villkor som gäller för stöd från Malmö stad, genom att länka till den antisemitiska boken. Att främja grundläggande demokratiska värderingar är en viktig grund till varför Malmö stad ger stöd och ett oavvisligt krav för att få stöd. Avvikelsen är inte att betrakta som ringa och det inträffade har orsakat väsentlig skada för Malmö stad. Föreningen har på denna punkt även lämnat felaktig information i ansökan, då ABM tydligt angett att ett viktigt mål för projektet är att minska spridningen av hat, rasism och extremism.

Detta föranleder förslag om att föreningen bör återbetala det beviljade stödet.

Förvaltningen bedömer att ABM inte haft något uppsåt att sprida antisemitiska värderingar. ABM har dock, genom sin kunskap om och erfarenhet av det arabiskspråkiga litteraturfältet, varit väl medvetna om den stora risken för förekomst av kontroversiellt och olämpligt innehåll. ABM har vidtagit förebyggande åtgärder, som visat sig otillräckliga. Föreningen har inte fullföljt det ansvar man påtagit sig genom att ansöka om och motta kulturstöd.

Förvaltningen föreslår sammanfattningsvis att nämnden återkräver beviljat stöd om totalt 225 000 kr till föreningen Arabiska Bokmässan för projektet Arabiska Bokmässan 2020.

Förvaltningen har berett ärendet med stadsjuristerna.

Ansvariga